

Mantelzorg

Onderzoeksresultaten

in opdracht van

FNV



ADV Market Research
Willem Arntszlaan 115 C
3734 EE Den Dolder
www.adv-mr.com

Den Dolder, november 2010
Wim Woning MSc

Index

Index.....	2
1. Inleiding & conclusies	3
2. Aanbevelingen.....	4
3. Resultaten	5
3.1 Bijna twee op tien leden combineren werk en mantelzorg, meest gegeven aan ouder(s).....	5
3.2 Helft ervaart problemen bij combineren mantelzorg en werk, ruim acht op de tien geen afspraken met werkgever	8
3.3 Oplossing voor problemen ligt in flexibele werktijden en betaald verlof, hulp vakbond vooral gewenst bij creëren begrip	10
Bijlage I - Methode onderzoek.....	12
Bijlage II - Profiel respondenten onderzoek.....	13
Bijlage III - Vragenlijst.....	14

Het auteursrecht op dit rapport berust bij ADV Market Research (ADV). De opdrachtgever mag deze uitgave alleen voor intern gebruik vereenvoudigen. Voor publicatie van (gedeelten van) dit rapport in de nieuwsmedia, vakliteratuur of andere uitgaven is toestemming van ADV nodig. Bovendien verzoeken wij de opdrachtgever om bij publicatie ADV als bron te vermelden.

1. Inleiding & conclusies

De FNV wil graag weten hoeveel procent van haar leden werk en mantelzorgtaken combineert. Ook wil de FNV weten tegen welke problemen deze werknemers aanlopen, hoe de situatie op het werk er uitziet en welke oplossingen er gewenst zijn. Daarnaast wordt gekeken naar de mogelijke rol die de FNV hierbij kan spelen. Daarom heeft ADV Market Research eind oktober 2010 een onderzoek uitgevoerd onder FNV-leden (onder andere vertegenwoordigd in het FNV-panel). Aan dit onderzoek deden 5.648 leden mee. Het profiel van de respondenten is te vinden in bijlage II. Op de resultaten is een weging uitgevoerd, waarmee deze resultaten representatief zijn voor FNV-leden.

In het kort zien de resultaten er als volgt uit:

- ◆ **Bijna twee op tien leden (16%) combineren mantelzorg en werk.**
 - Dit percentage ligt veel hoger bij Abvakabo FNV en veel lager bij FNV Bondgenoten en FNV Bouw.
 - Deze mantelzorg wordt vooral gegeven aan ouder(s) of partner.

- ◆ **Helpt werkende mantelzorgers ervaart problemen op werk: Wel begrip, nauwelijks oplossingen.**
 - Deze problemen uiteten zich vooral in fysieke en psychische overbelasting.
 - Zes op de tien werkende mantelzorgers geven aan dat er wel begrip is voor de situatie op hun werk, maar ruim acht op de tien heeft geen afspraken met de werkgever gemaakt.

- ◆ **Oplossingen zijn flexibele werktijden en betaald verlof, rol vakbond vooral in creëren begrip.**
 - De verantwoordelijkheid om ervoor te zorgen dat mantelzorgers hun werk goed en prettig kunnen uitvoeren ligt volgens de mantelzorgers vooral bij de overheid en bij zichzelf.

2. Aanbevelingen

Op basis van de resultaten van dit onderzoek, heeft ADV een aantal aanbevelingen voor de FNV opgesteld:

- ◆ **Creëren begrip belangrijkste taak vakbond**
 - Werkende mantelzorgers zien vooral hier een belangrijk rol voor de bond. De dag van de mantelzorg is een mooi moment om mantelzorg onder de aandacht te brengen. Ook kan gedacht worden aan een campagne richting werkgevers.
 - Daarnaast geven werkende mantelzorgers aan dat flexibele werktijden en betaald verlof hun problemen zouden oplossen. Dit is iets waar de FNV zich eveneens voor in kan zetten.

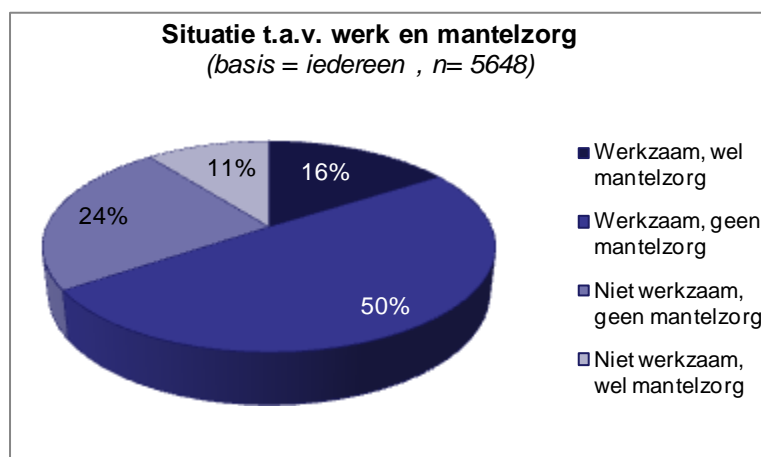
3. Resultaten

3.1 Bijna twee op tien leden combineren werk en mantelzorg, meest gegeven aan ouder(s)

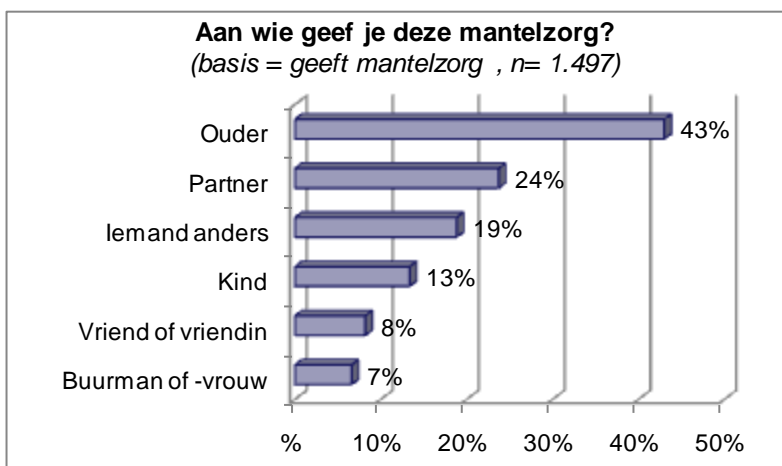
Het percentage leden van de FNV dat werk en mantelzorg combineert is 16%. Nog eens één op de tien is niet werkzaam, maar geeft wel mantelzorg.

Het percentage dat werkzaam is én mantelzorg geeft, verschilt enorm per bond. Abvakabo FNV scoort veruit het hoogst, een kwart combineert hier werk met mantelzorg. Voor FNV Bondgenoten (14%) en FNV Bouw (11%) ligt dit aanzienlijk lager. Bij ANBO ligt dit percentage logischerwijs nog lager (4%), maar ligt het percentage dat niet werkt en wel mantelzorg geeft, aanzienlijk hoger met 33%.

Ook tussen de leeftijdsgroepen is verschil te zien. Binnen de leeftijdsgroep 45 t/m 54 jaar combineert een kwart (26%) mantelzorg en werk. Onder de andere leeftijdsgroepen ligt dit aanzienlijk lager (< 45 jaar: 16%, 54+: 11%).

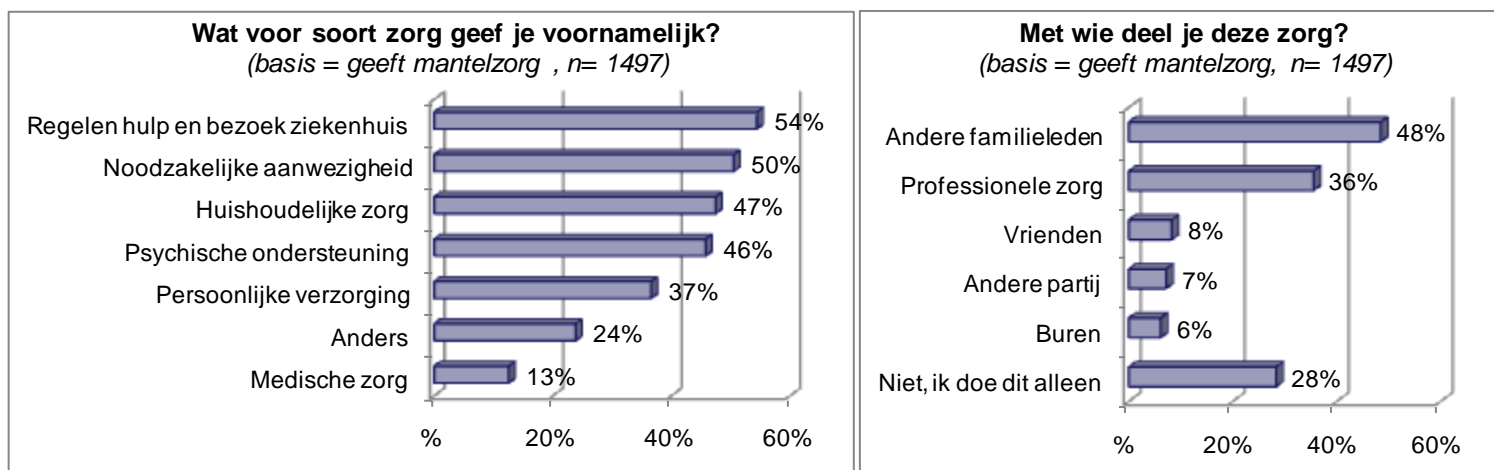


De mantelzorg wordt het meest gegeven aan een ouder (43%) of partner (24%). Hierbij zijn wel grote verschillen te zien tussen leden die werkzaam zijn en niet werkzaam zijn. Leden die wel werkzaam zijn geven veel vaker mantelzorg aan een ouder (52%) dan leden die niet werkzaam zijn (29%). Deze leden die niet werkzaam zijn, zorgen weer vaker voor een partner, kind, vriend(in) of buurman / -vrouw.



Mantelzorg aan	Wel werkzaam	Niet werkzaam
Ouder	52%	29%
Partner	20%	30%
Iemand anders	15%	11%
Kind	6%	11%
Vriend of vriendin	3%	12%
Buurman / -vrouw	15%	25%
n=	899	597

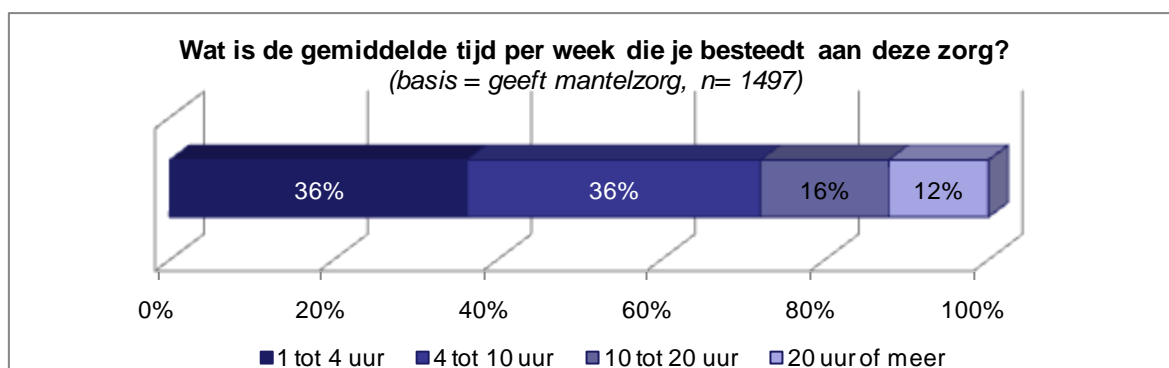
De soort mantelzorg die gegeven wordt is wel nagenoeg gelijk tussen werkzame en niet-werkzame leden. **Het regelen van hulp en bezoek ziekenhuis komt hierbij het meest voor (54%)**, gevolgd door noodzakelijke aanwezigheid (50%), huishoudelijke zorg en psychische ondersteuning.



De zorg wordt voornamelijk gedeeld met andere familieleden en ook relatief vaak met de professionele zorg. Drie op de tien leden geven aan dat ze de mantelzorg alleen geven. Werkende leden geven vaker aan dat ze de zorg delen met andere familieleden (58% vs. 34% niet-werkenden). Niet-werkenden zijn vaker alleen verantwoordelijk voor de mantelzorg (37% vs. 23%). Ook jongeren delen de mantelzorg vaker met andere familieleden, ouderen doen dit vaker alleen.

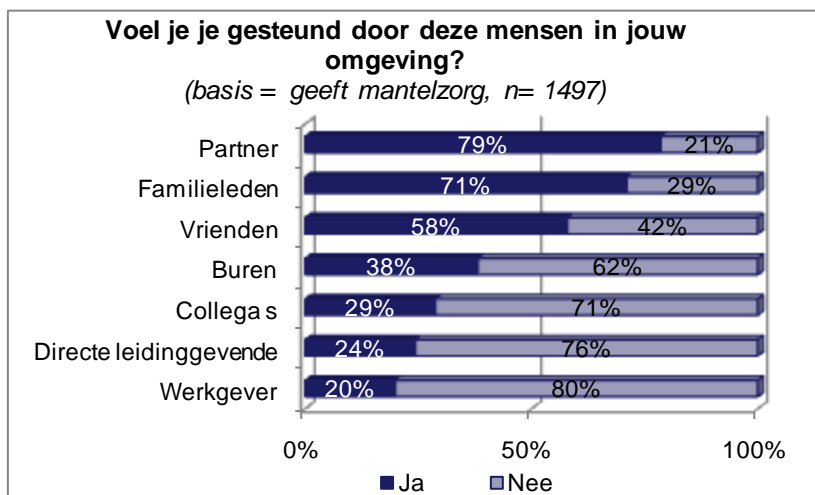
Met wie deel je deze zorg? (basis = geeft mantelzorg, n=1497)	Gemiddeld	< 45 jaar	45 t/m 54 jaar	55 jaar en ouder
Andere familieleden	48%	61%	53%	41%
Professionele zorg	36%	29%	40%	36%
Niet, ik doe dit alleen	28%	24%	24%	32%

Opvallend genoeg is er nauwelijks verschil tussen mantelzorgers die werkzaam zijn en niet werkzaam zijn in het aantal uren dat zij per week aan mantelzorg besteden. **Ruim een derde besteedt 1 tot 4 uur per week aan de mantelzorg, voor eveneens ruim een derde is dit 4 tot 10 uur.** Drie op de tien leden doen dit meer dan 10 uur per week.



Veel mantelzorgers voelen zich gesteund door partner, familieleden en vrienden. Hierin is nauwelijks verschil te zien tussen werkende en niet-werkende mantelzorgers.

Voor werkende mantelzorgers geldt dat zij zich slechts weinig gesteund voelen door collega's, leidinggevende en in de minste mate door de werkgever.

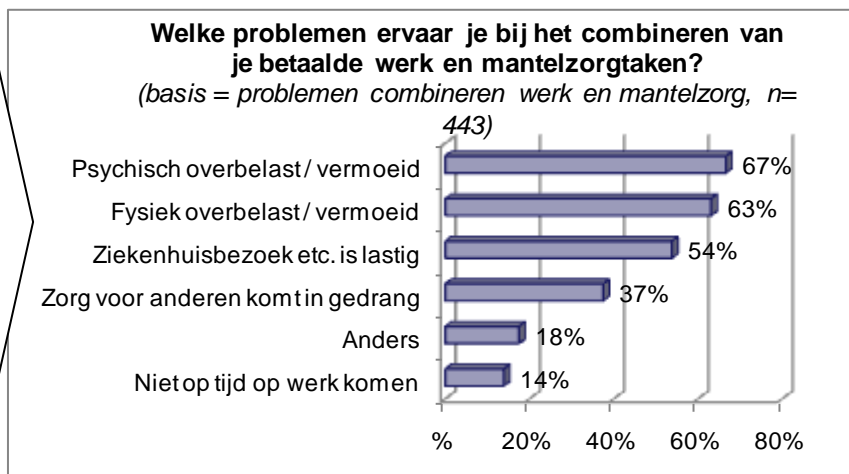


Vooral oudere leden (55 jaar en ouder) voelen zich nauwelijks gesteund in hun werkomgeving. Jongere leden zijn hier aanzienlijk positiever over.

Voel je je gesteund door deze mensen in jouw omgeving? (basis=geeft mantelzorg, n=1497)	Ge-middeld	< 45 jaar	45 t/m 54 jaar	55 jaar en ouder
Collega's	29%	41%	39%	19%
Directe leidinggevende	24%	35%	34%	15%
Werkgever	20%	31%	25%	13%

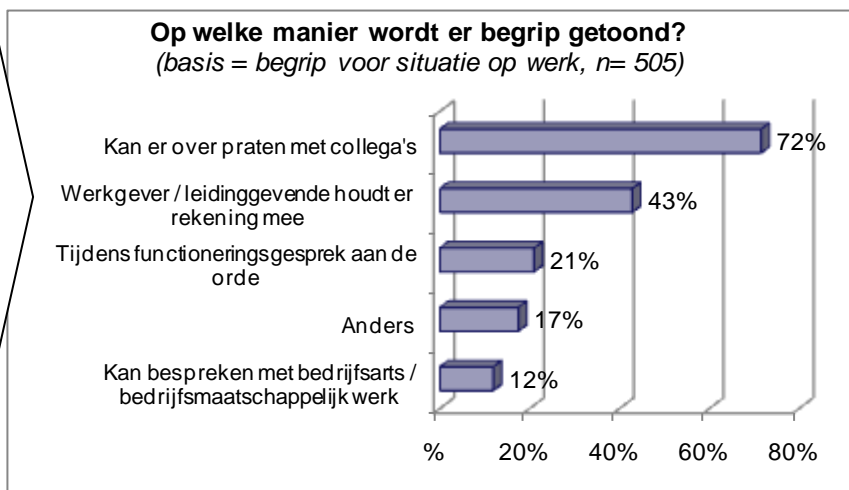
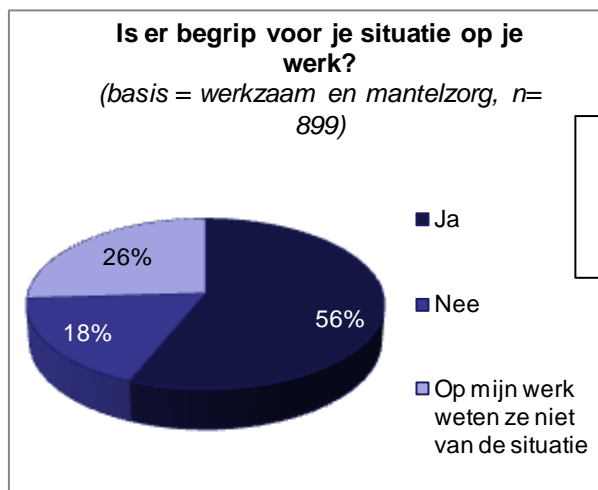
3.2 Helpt ervaart problemen bij combineren mantelzorg en werk, ruim acht op de tien geen afspraken met werkgever

Van de werkende leden die mantelzorg geven, ervaart de helft problemen bij het combineren van werk en mantelzorg. Dit geldt in mindere mate voor de oudere leden. Van de leden van 55 jaar en ouder geeft 43% aan problemen te ervaren bij het combineren, tegenover 56% van de leden van jonger dan 45 jaar. Een mogelijke verklaring hiervoor kan het aantal uren zijn dat leden werken. Bij jongeren zou dit aantal uren hoger kunnen liggen, waardoor er meer problemen ontstaan.



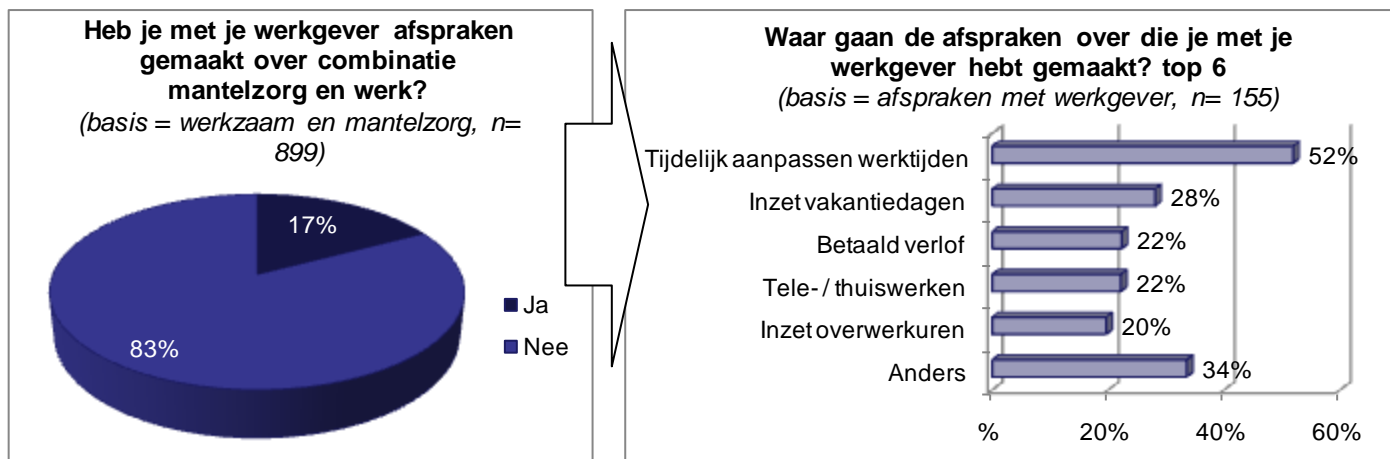
Problemen die het meeste voorkomen zijn psychische en fysieke overbelasting / vermoeidheid (resp. 67% en 63%). Ook geven vier op de tien mantelzorgers die problemen ervaren aan dat de zorg voor anderen in het gedrang komt door het combineren van werk en mantelzorg.

Bijna zes op de tien leden geven aan dat er begrip is voor de situatie op hun werk. Dit begrip krijgt voornamelijk vorm in het feit dat er met collega's over gepraat kan worden. Eveneens geven ruim vier op de tien aan dat de werkgever / leidinggevende er rekening mee houdt. Tussen de leeftijdsgroepen en bonden zijn weinig verschillen te zien.

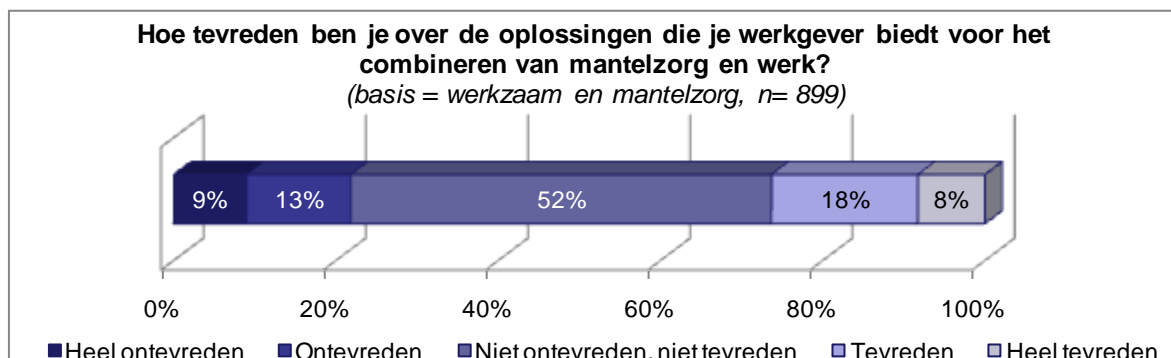


Een kwart van de werkzame leden die mantelzorg geven, hebben er op hun werk niets over gezegd. Redenen die hiervoor genoemd worden zijn bijvoorbeeld dat dit niet nodig is / een privézaak betreft.

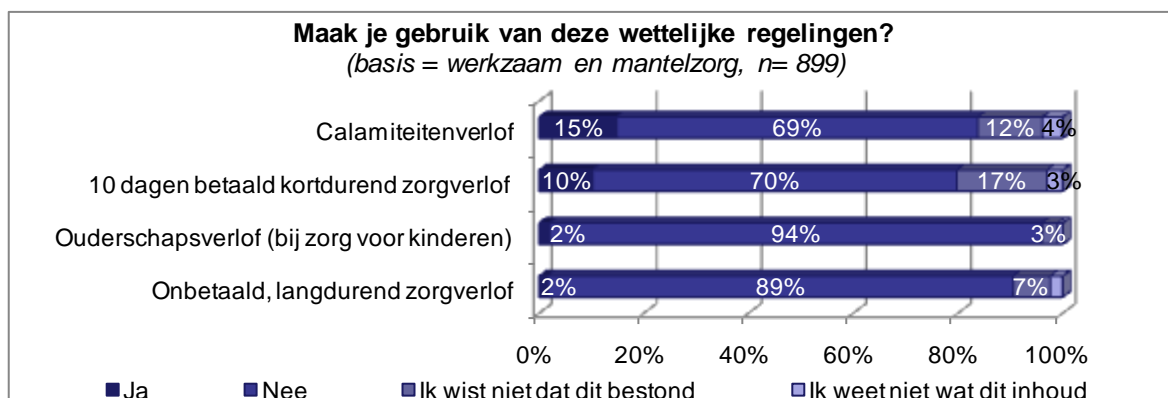
Nog geen twee op de tien werkzame leden hebben met hun werkgever afspraken gemaakt over de combinatie van mantelzorg en werk. Degenen die dit wel hebben gedaan, hebben vooral afspraken gemaakt over het tijdelijk aanpassen van de werktijden. De andere afspraken die genoemd worden hebben veelal betrekking op zorgverlof, een combinatie van meerdere afspraken of zzp-ers / freelancers.



De werkzame leden die ook mantelzorg bieden, zijn niet zeer uitgesproken over de oplossingen die hun werkgever biedt voor het combineren van mantelzorg en werk. Ruim een kwart is tevreden, iets minder dan een kwart is ontevreden. Meer dan de helft van de leden is hier neutraal over.

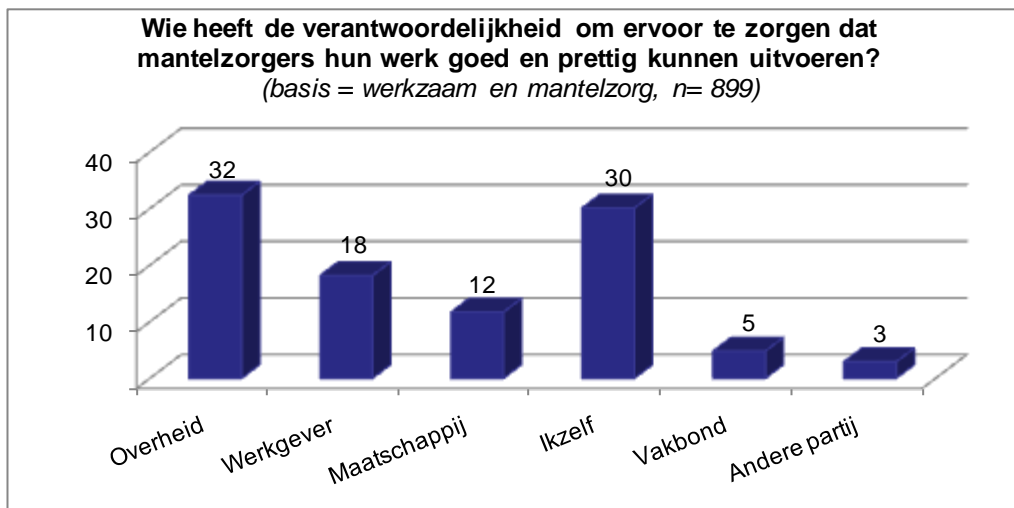


Van de wettelijke regelingen wordt nauwelijks gebruik gemaakt. Toch geeft slechts een klein percentage aan dat ze niet weten dat deze regeling bestaat.



3.3 Oplossing voor problemen ligt in flexibele werktijden en betaald verlof, hulp vakbond vooral gewenst bij creëren begrip

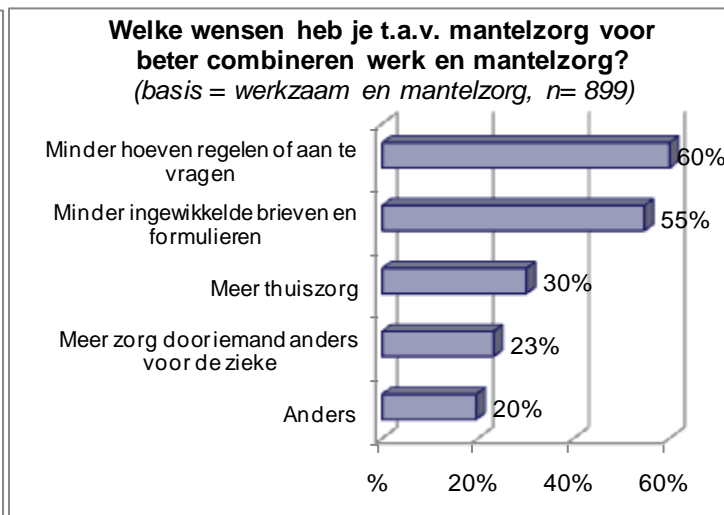
Als het gaat om de verantwoordelijkheid om ervoor te zorgen dat mantelzorgers hun werk goed en prettig kunnen uitvoeren, kijken de mantelzorgers vooral naar de overheid (32 van de 100 punten) en naar zichzelf (30 van de 100). Ook de werkgever heeft een belangrijke rol. Voor de vakbond lijkt minder verantwoordelijkheid weggelegd.



Leden van FNV Bondgenoten (35) en FNV Bouw (40) leggen een grotere verantwoordelijkheid bij de overheid, evenals oudere leden (< 45: 29 punten, 55+: 35 punten). Leden van Abvakabo FNV achten zichzelf vaker verantwoordelijk (34 punten).

Ten aanzien van werk hebben leden die ook mantelzorg geven vooral behoefte aan flexibele werktijden en betaald verlof. Jongere leden (<45) hebben vaker dan de oudste groep leden (55+) behoefte aan flexibele werktijden (55% vs. 45%) en het opsparen van vakantiedagen (24% vs. 11%). Leden van FNV Bondgenoten (48%) en FNV Bouw (54%) hebben vaker behoefte aan betaald verlof, vooral ten opzichte van Abvakabo FNV (38%) en de overige bonden (30%).

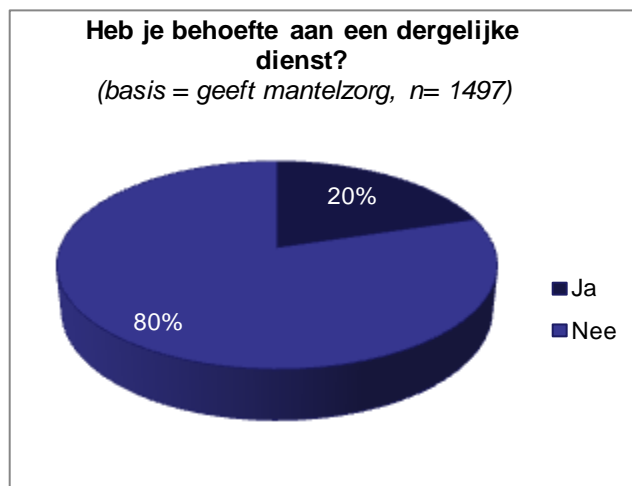
Twee op de tien hebben geen wensen, en vinden het goed zo.



Ten aanzien van mantelzorg willen leden vooral minder te hoeven regelen en minder ingewikkelde brieven en formulieren. Opvallend is dat leden van FNV Bondgenoten (38%) veel vaker dan FNV Bouw (18%) aangeven behoefte te hebben aan meer thuiszorg.

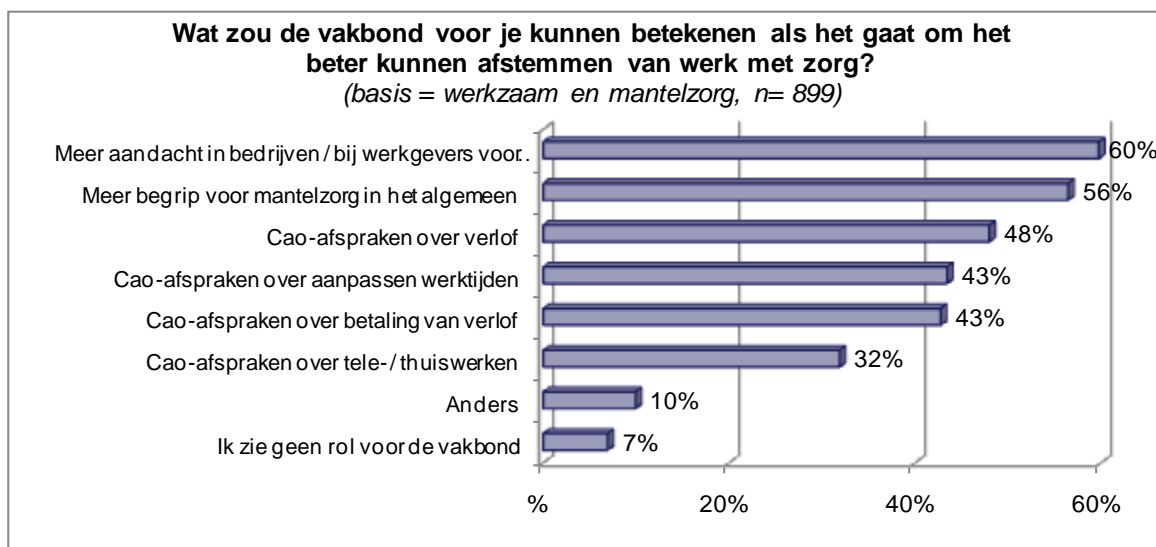
Van de mantelzorgmakelaar zijn drie op de tien leden die mantelzorg geven op de hoogte. Leden die niet werkzaam zijn naast het geven van mantelzorg, zijn iets beter op de hoogte dan leden die wel werken naast de mantelzorg (34% vs. 25%).

Twee op de tien leden geven aan behoefte te hebben aan zo'n dienst. Dit percentage is iets hoger voor werkende leden dan voor niet-werkende leden (23% vs. 17%). Ook de jongste groep leden geeft vaker aan hier behoefte aan te hebben (< 45 jaar: 24%, 55 jaar en ouder: 18%).



Als het gaat om de rol van de vakbond, valt op dat er door leden niet zozeer concrete afspraken gewenst worden, maar vooral **meer begrip voor hun situatie bij bedrijven en werkgevers en in het algemeen**. Toch zien slechts weinigen helemaal geen rol weggelegd voor de vakbond.

Leden van FNV Bondgenoten noemen gemiddeld meer punten waar de vakbond bij zou kunnen helpen dan leden van FNV Bouw (3,14 vs. 2,26).



Bijlage I - Methode onderzoek

In de periode van 22 tot en met 31 oktober 2010 zijn 6.547 panelleden begonnen met de online enquête over mantelzorg (15.146 leden uitgenodigd). Deze respondenten zijn door ADV Market Research benaderd via e-mail om mee te doen aan het online onderzoek. Het veldwerk duurde in totaal 10 dagen en uiteindelijk hebben 5.648 leden de enquête ingevuld. Zie ook tabel 1.

De gemiddelde invultijd van een enquête is voor dit onderzoek niet bekend.

Tabel 1: Processtatistieken

Enquêtes gestart	6.545
Enquêtes voltooid	5.648
Enquêtes niet voltooid	897
Gemiddelde invultijd	n.b.
Betrouwbaarheidsinterval	95%
Maximale foutmarge rechte tellingen	1,3%

Bijlage II - Profiel respondenten onderzoek

In dit hoofdstuk wordt het profiel van de respondenten beschreven. Dit onderzoek is representatief voor de FNV-leden op basis van geslacht, leeftijd en vakbond. Zie tabel 2 voor de gewogen en ongewogen verdeling op achtergrondkenmerken. N.B. Aan dit onderzoek hebben te weinig jongeren van 25 t/m 34 jaar meegedaan om deze als aparte groep te behandelen. Deze zijn daarom samengevoegd met de eerstvolgende leeftijdsgroep, 35 t/m 44 jaar.

		Leden	
Tabel 2: Profiel respondenten		Ongewogen	Gewogen
Geslacht	Man	71%	61%
	Vrouw	29%	39%
	Totaal	100%	100%
	n=	5.648	5.648
Leeftijd	44 jaar en jonger	13%	31%
	45 t/m 54 jaar	26%	24%
	55 jaar en ouder	61%	45%
	Totaal	100%	100%
	n=	5.648	5.648
Vakbond	FNV Bondgenoten	33%	35%
	Abvakabo FNV	33%	25%
	FNV Bouw	12%	9%
	ANBO	7%	13%
	Anders	15%	18%
	Totaal	100%	100%
	n=	5.648	5.648

		Leden	
Tabel 3: Situatie		Ongewogen	Gewogen
Geslacht	Niet werkzaam, geeft geen mantelzorg	28%	24%
	Niet werkzaam, geeft wel mantelzorg	11%	11%
	Wel werkzaam, geeft geen mantelzorg	44%	50%
	Wel werkzaam, geeft wel mantelzorg	17%	16%
	Totaal	100%	100%
n=	5.648	5.648	

Bijlage III - Vragenlijst

Achtergrondvraag: Werksituatie

Graag willen we je enkele vragen stellen over mantelzorg. Onder mantelzorg verstaan we zorg voor een hulpbehoevende partner, kind, ouder of andere naaste (bv. buren, vrienden).

Huidige situatie

1. Geef je zelf mantelzorg? (zorg voor een zieke of gehandicapte partner, kind, ouder, buurman/-vrouw, vriend of vriendin)
- Ja
 - Nee

[ASK 2t/m5 IF mantelzorg]

2. Aan wie geef je deze mantelzorg? *(meerdere antwoorden mogelijk)*
- Ziek / gehandicapt kind
 - Zieke of gehandicapte partner
 - Zieke of gehandicapte ouder
 - Zieke of gehandicapte vriend of vriendin
 - Zieke of gehandicapte buurman of vrouw
 - Iemand anders, namelijk:
3. Wat voor soort zorg geef je voornamelijk? *(meerdere antwoorden mogelijk)*
- Psychische ondersteuning
 - Huishoudelijke zorg
 - Medische zorg
 - Noodzakelijke aanwezigheid
 - Persoonlijke verzorging
 - Regelen hulp en bezoek ziekenhuis
 - Anders, namelijk:
4. Wat is de gemiddelde tijd per week die je besteed aan deze zorg?
- 1 tot 4 uur
 - 4 tot 10 uur
 - 10 tot 20 uur
 - 20 uur of meer
5. Met wie deel je deze zorg? *(meerdere antwoorden mogelijk)*
- Andere familieleden
 - Vrienden
 - Buren
 - Professionele zorg
 - Andere partij, namelijk:
 - Niet, ik doe dit alleen
6. Voel je je gesteund door deze mensen in jouw omgeving?
- Collega's
 - Partner
 - Familieleden
 - Vrienden
 - Buren
 - Werkgever
 - Directe leidinggevende
 - Ja
 - Nee

[ASK 7t/m19 & 22 IF wel werkzaam, wel mantelzorg]

[ASK 20,21 IF wel mantelzorg]

Problemen

7. Ervaar je problemen bij het combineren van je betaalde werk en je mantelzorgtaken?
- Ja
 - Nee

[ASK 8 IF 7 Ja]

8. Welke problemen ervaar je bij het combineren van je betaalde werk en mantelzorgtaken? *(meerdere antwoorden mogelijk)*
- Op tijd op werk komen
 - Ziekenhuisbezoek en andere regeltaken tijdens werktijden is lastig/onmogelijk
 - Fysiek overbelast / vermoeid
 - Psychisch overbelast
 - Zorg voor andere mensen komt in gedrang (bv. gezin)
 - Anders, namelijk:
9. Is er begrip voor je situatie op je werk?
- Ja
 - Nee
 - Op mijn werk weten ze niet van de situatie

[IF vr9 = Op mijn werk weten ze niet van de situatie]

10. Waarom weten ze op je werk niet van de situatie?
[open]

[ASK 11 IF 9 Ja]

11. Op welke manier wordt er begrip getoond? *(meerdere antwoorden mogelijk)*
- Werkgever / leidinggevende houdt er rekening mee
 - Ik kan er over praten met mijn collega's
 - Ik kan het bespreken met de bedrijfsarts / bedrijfsmaatschappelijk werk
 - Tijdens het functioneringsgesprek komt het aan de orde
 - Anders, namelijk:

Gemaakte afspraken / regelingen

12. Heb je met je werkgever afspraken gemaakt over de combinatie van mantelzorg en werk:
- Ja
 - Nee

[ASK 13 IF 12 Ja]

13. Waar gaan de afspraken over die je met je werkgever hebt gemaakt over de combinatie van mantelzorg en werk? *(meerdere antwoorden mogelijk)*
- Tijdelijk aanpassen werktijden
 - Definitief aanpassen werktijden
 - Tele- / thuiswerken
 - Onbetaald verlof
 - Betaald verlof
 - Inzet overwerkuren
 - Inzet vakantiedagen
 - Ondersteuning door de arbodienst, b.v. in de vorm van een mantelzorgmakelaar
 - Cao a la carte regelingen
 - Bijdrage in de kosten
 - Anders, namelijk:
14. Hoe tevreden ben je over de oplossingen die je werkgever biedt voor het combineren van mantelzorg en werk?
- Heel ontevreden
 - Ontevreden
 - Niet ontevreden, niet tevreden
 - Tevreden
 - Heel tevreden

15. Kun je je antwoord toelichten? [open]
16. Maak je gebruik van deze wettelijke regelingen?
- 10 dagen betaald kortdurend zorgverlof
 - Onbetaald, langdurend zorgverlof
 - Calamiteitenverlof
 - Ouderschapsverlof (bij zorg voor kinderen)
 - Anders, namelijk
 - Ja
 - Nee
 - Ik wist niet dat dit bestond
 - Ik weet niet wat dit inhoud

Oplossing

17. Wie heeft volgens jou de verantwoordelijkheid om ervoor te zorgen dat mantelzorgers hun werk goed en prettig kunnen uitvoeren? Geef dit aan door 100 punten te verdelen over onderstaande partijen.
- Overheid
 - Werkgever
 - Maatschappij (familie, vrienden, etc.)
 - Ikzelf
 - Vakbond
 - Andere partij, namelijk:
18. Welke wensen / behoeften heb je ten aanzien van je werk voor het beter combineren van werk en mantelzorg? (*maximaal 3 antwoorden*)
- Flexibele werktijden
 - Tele- / thuiswerken
 - Levensloopregeling
 - Onbetaald verlof
 - Betaald verlof
 - Aanpassen arbeidstijd
 - Opsparen vakantiedagen
 - Anders, namelijk:
 - Geen wensen, het is goed geregeld zo
19. Welke wensen / behoeften heb je rondom de mantelzorg voor het beter combineren van werk en mantelzorg? (*meerdere antwoorden mogelijk*)
- Meer thuiszorg
 - Meer zorg door iemand anders voor de zieke
 - Minder hoeven regelen of aan te vragen
 - Minder ingewikkelde brieven en formulieren
 - Anders, namelijk:
20. Een mantelzorgmakelaar kan regelklussen van een mantelzorger overnemen. Was je op de hoogte van het bestaan van deze dienst?
- Ja
 - Nee
21. Heb je behoefte aan een dergelijke dienst?
- Ja
 - Nee
22. Wat zou de vakbond voor je kunnen betekenen als het gaat om het beter kunnen afstemmen van werk met zorg? (*meerdere antwoorden mogelijk*)
- Cao-afspraken over verlof (bv. andere vormen van verlof, meer verlof)
 - Cao-afspraken over betaling van verlof
 - Cao-afspraken over aanpassen werktijden
 - Cao-afspraken over tele- / thuiswerken
 - Meer aandacht in bedrijven / bij werkgevers voor mantelzorg

- Meer begrip voor mantelzorg in het algemeen
- Anders, namelijk:
- Ik zie geen rol voor de vakbond

[ASK 23 IF geen mantelzorg, niet werkend]

23. In hoeverre ben je het eens met de volgende stellingen?

1. Mantelzorg is onmisbaar in onze samenleving
2. Als iemand in mijn omgeving mantelzorg nodig heeft, zou ik dit geven
3. Als ik het ooit zelf nodig heb, zou ik graag mantelzorg willen ontvangen
4. Er is te weinig waardering voor mantelzorgers
5. Ik vind het belangrijk dat er goede regelingen zijn voor mensen die mantelzorg en werk combineren
 - ◆ Helemaal mee oneens
 - ◆ Mee oneens
 - ◆ Niet mee oneens, niet mee eens
 - ◆ Mee eens
 - ◆ Helemaal mee eens
 - ◆ Weet niet / geen mening

[ASK 24 IF mantelzorg, werkend OR mantelzorg, niet werkend, OR niet mantelzorg, niet werkend]

24. Heb je nog opmerkingen over het onderwerp mantelzorg?

[open]